

# İSRÂ VE Mİ'RAC HADİSESİ\*

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtüh!*

Değerli kardeşlerim, kıymetli mü'minler! Hepinizin Mi'rac kandilinizi candan tebrik ederim.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Mi'rac gecenizi, kandilinizi kutlu eylesin, mübarek eylesin... Nice nice mübarek kandillere, günlere, fırsatlara, sevap kazanma, rahmete erme vesîlelerine uyanık müslüman olarak erişmeyi nasîb eylesin... Sonunda rızasına nâil olup, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı nasib ve müyesser eylesin...

## a. Mi'rac ve İsrâ Kelimeleri

Mi'râc; *mif'âl* vezninde bir kelime. Arapça'da kelime şekli, kalıbı olarak ism-i âlettir. Mesela, *feteha* fiilinden *miftah* dediğimiz zaman, fetih işini yapma aleti, anahtar anlamına gelir. *Feteha*'dan *miftah* gibi, yükselmek mânasına gelen *arace* fiilinden de *Mi'râc*; yükselmeyi sağlayan araç, âlet mânasına geliyor, ism-i âlet olmuş oluyor.

Peygamber SAS Efendimiz bu mübarek olayda mânevî, nuranî, şahane güzellikteki bir araç ile yedi kat göklere, Sidretü'lMüntehâ'ya çıktı, ulaştı. Onun için Mi'rac gecesi deniliyor.

Bunun bir de evveli var: Mi'rac, Kudüs'te Beytü'l-Makdis'te oldu. Peygamber SAS Efendimiz

---

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Mekke'deydi. Olayın Mekke-i Mükerrerme'den Kudüs-ü Şerîf'e kadar olan kısmı var. Bu kısma da *İsrâ* denilir. *İsrâ* da if'âl babından masdardır. Arapça'da *esrâ- yüsri-İsrâen*; geceleyin seyahat etmek, gece seyahati yapmak mânasına geliyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in, bu şerefler bahşeden güzel, mübarek, kudsî hadisesi yatsı namazı ile sabah namazı arasında vuku buldu, geceleyin oldu. Geceleyin Mekke-i Mükerrerme'den Kudüs-ü Şerif'e kadar gitti. Kudüs-ü Şerif'ten yedi kat gökleri seyran eyledi. Sidretü'l-Müntehâ'ya ve daha ötesine, mâverâsına seyahat eyledi. Cennet ve cehennemi Cenâb-ı Mevlâ ona hâl-i hayatında görmeyi nasip ve müyesser eyledi.

Gece yolculuğu kısmı da olduğundan, İsrâ ve Mi'rac hadisesi olarak iki bölümlü zikredilmesi, İsrâ ve Mi'rac mucizesi diye söylenmesi lâzım!

Kur'ân-ı Kerîm'in 15. cüzünde Sûreti'l-İsrâ, İsrâ Sûresi var. Çünkü birinci ayet-i kerimesi İsrâ olayından, geceleyin Mekke'den Kudüs'e gitme olayından bahsediyor. Kur'ân-ı Kerîm'in açıkça bahsetmiş olduğu bir olay! Tüm mü'minlerin kesinlikle, ayânen, açıkça, hiç şeksiz şüphesiz inandıkları açık bir olay! Tereddüde mahal olmayacak bir olay! Mübarek metnini okuyalım, mealini, açıklamasını sunalım!

*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ  
الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ

# لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

(الاسراء: ١٠)

(*Sübhàne'llezî esrâ bi-abdihî leylen mine'l-mescidi'l-harâmi ile'l-mescidi'l-aksa'llezî bâreknâ havlehû li-nüriyehû min âyâtinâ, innehû hüve's-semîu'l-basîr.*) (İsrâ, 17/1) Sada-ka'llâhü'l-azîm.

Şimdi kelimelerini açıklayalım:

(*Sübhàne'llezî esrâ bi-abdihî*) “Kulunu geceleyin seyahat ettiren, bir mekândan bir mekâna sevk eyleyen, Cenâb-ı Rabbü'l- İzzet'in, âlemlerin Rabbinin şanı ne kadar yücedir, ne kadar hayret edilecek bir şana sahiptir. Her türlü noksandan ne kadar münezzehtir!” mânasına tesbih ifadesiyle başlıyor.

(*Ellezî*) ile başlayan da Cenâb-ı Hakk'ın sıla cümlesi oluyor: “O zât ki, kuluna şunları şunları lütfeyledi, onun şanı ne yücedir!” Cümlelerin ana yapısı bu!

(*Sübhàn*) kelimesi de mef'ul-ü mutlak olarak üstünlüdür, *Sübhàne* diye okunuyor. Aslında bir gizli fiil vardır: *Üsebbihû*...

(*Sübhàna'llâh*) dediği zaman “Ben Cenâb-ı Hakk'ın şanını takdis ederim, her türlü noksandan münezzehtir olduğunu ifade ederim!” demiş oluyor.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'de kendisi vahyederek, (*Sübhàne'llezî*) deyince; “Ben Azîmü'ş-şânın her türlü noksandan

münezzeh olduğumu kullar bilsin diye ifade ediyorum.” mânâsı olmuş oluyor.

(*Ellezî esrâ bi-abdihî leylen*) “O Allah ki, alemlerin Rabbi ki kulunu geceleyin seyahat ettirdi, sevk etti.” Geceyi, “Yatsı namazı ile sabah namazı arasında” diye de demin ifade ettim.

(*Mine'l-mescidi'l-harâm*) “Mescid-i Haram'dan...” Ortasında Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu mübarek mescid, Mescid-i Harâm...

Kâbe, biliyorsunuz aşağı yukarı, eni, boyu, yüksekliği küsuratı ile 12 metreye yakın bir bina... Siyah, koyu renkli, koyu gri, siyaha yakın taştan yapılmış bir bina... Kapısı altından; insanın elini kaldırdığı zaman eşiğine ulaşabildiği yükseklikte...

Kâbe-i Müşerrefe veya Beytu'llah, (Allah'ın mübarek ibadethanesi, evi) dediğimiz bina böyle... Etrafında Kâbe'ye doğru dönülerek namaz kılınan mescidin adı *el-Mescidü'l-Harâm*... Saygı ile, hürmet ile içinde ibadet edilecek mescid demek.

(*Mine'l-mescidi'l-harâm*) “Cenâb-ı Hak Peygamber Efendimiz'i Mekke-i Mükerrreme'deki Mescid-i Harâm'dan geceleyin sevk etti.”

Bu ayet-i kerimede de Peygamber Efendimiz *abdihî* diye anlatılıyor. Peygamber Efendimiz'in en şerefli sıfatlarından birisi de Abdullah olmasıdır. Abdullah'tır, Allah'ın kuludur. Onu kendisi çok kuvvetli bir şekilde vurgulayarak söylemiştir. Eski peygamberlerin ümmetlerinden, mesela İsa AS ümmetinin,

yâni hristiyanların peygamberlerine –hâşâ, sümme hâşâ– “Allah’ın oğlu!” demeleri gibi bir yanlışlık olmasın diye, Peygamber Efendimiz (*abdühû*) sözünü çok iftiharla söylerdi. Biz şahadet kelimesini söylerken de ne diyoruz?

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ  
وَرَسُولُهُ

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*)

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh*) “Şahadet ederim ki Allah’tan başka mâbud yoktur, ilâh yoktur; tapınılacak, kulluk edilecek varlık yoktur, yaratan yoktur; sadece Allah vardır! (*Ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) Yine şahitlik ederim, beyan ederim, kesinlikle ifade ederim ki, Muhammed onun kuludur ve onun gönderdiği mânevî elçisidir!”

Kullarına emirlerini bildirsin diye seçtiği mübarek elçisidir. Ama elçisi olmaktan önce *abdühû*’yu söylüyoruz ki, insanlar herhangi bir şekilde şirke düşmesinler. Hristiyanların düştüğü yanlışlığa düşmesinler, yanılmasınlar diye üstüne vuruluyor.

(*Bi-abdihî*) “O mübarek kulunu...”*Abdihî* sözü ma’rifedir. *Hû* zamiri ma’rife oluyor, *abdihî* olunca ma’rife tamlama oluyor. “Kulu Muhammed’i, abdi olan Muhammed’i...”

Böyle bir ifade de Peygamber SAS Efendimiz için bir şeref payesidir. Hz. Ali Efendimiz’den

duyduğum, kitaplarda okuduğum bir söz var, çok çok hoşuma gidiyor:

“—Bizim Cenâb-ı Hakk’ın kulu olmamız bize şeref olarak yeter; onun, Allah’ın bizim Rabbimiz olması bize izzet ve devlet olarak, mânevî rütbe olarak yeter!” diye çok güzel bir söz.

Kulluğu hepimiz için çok büyük devlet, çok büyük şeref, çok büyük nimet! Peygamber SAS Efendimiz de, ümmeti yanlışı bir inanca düşmesin diye bunu özellikle vurgulamış. Âyet-i kerîmede de böyle buyruluyor: *Abdühû*...

(*Subhâne’llezî esrâ bi-abdihî*) *Esrâ* fiili, *serâ-yesrâ* sülâsisi de olur; *esrâ-yüsrâ* if’al babı da olur, lâzım fiildir. Seyahat etmek mânâsına lâzım, intransitif, geçişsiz fiildir. *Bî* harf-i ceri ile geçişli hâle getiriliyor. Meselâ Arapça’da (*zehebe*) “gitmek” demek; (*zehebe bihî*) “götürmek” demek. “Onun ile gitti.” demek değil, “götürdü” demek.

*Bi*, geçişsiz bir fiili geçişli yapıyor; intransitif fiili, transitif hâle getiriyor. (*Esrâ bi-abdihî*) “Kulunu sevk etti, götürdü.”

(*Leylen*) “O Allah ki, kulunu bir gecede, İsrâ ve Mi’rac gecesinde, (*mine’l-mescidi’l-harâm*) Mekke’de Kâbe’nin çevresindeki Mescid-i Harâm’dan, (*ile’l-mescidi’l-aksâ*) elMescidü’l-Aksâ’ya götürdü.”

(*El-Mescidü’l-Aksâ*) da ma’rife... O neresi? Arapça ifadelerde Kudüs veya Beytü’l-Makdis denilen yer... Batılılar’ın ve bazı eski Arap kaynaklarının da *İlya* diye kutsal bir yer olduğu

için, o kelimeyle ifade ettikleri mahal, Kudüs. Biz, şerefli olması

dolayısıyla Kuds-ü Şerif diyoruz. Oradaki el-Mescidü'l-Aksa, o da peygamberler tarafından yapılmış, peygamberlerin içinde bulunduğu bir mübarek mescid.

Bu ayet-i kerime, “Bir gecede kulunu Mekke-i Mükerrerme’den Kudüs-ü Şerif’e götüren Allah-u Teâlâ Hazretleri her türlü noksandan münezzehtir. Ey kullar bunu bilin!” mânasına...

## b. Mi’rac’ın Sebebi

Cenâb-ı Hak, kulunu Mekke-i Mükerrerme’den Kuds-ü Şerîf’e niçin götürdü? Ayet-i kerimede buyuruluyor ki:

لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا

(الإسراء: ١٠)

(Li-nüriyehû min âyâtinâ) “Bizim ayetlerimizden bir kısmını o kulumuza göstermek için...” (İsrâ, 17/1)

Demek ki Cenâb-ı Hakk’ın varlığını, birliğini, kudretini ve Kur’ân-ı Kerîm’de bahsi geçen birtakım görülmemiş, sadece sözü duyulmuş olan varlıkları Peygamber SAS Efendimiz ayânen, gözüyle görsün diye oraya götürdüğünü beyan ediyor.

Mescid-i Aksa’nın tavsifi için kelimeler geçiyor:

إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ

(*İle'l-mescidi'l-akse'llezî bâreknâ havlehû*)  
Hemze-i vâsıl olduğu için hemzesi geçiliyor,  
bağlanıyor. “O Mescid-i Aksâ ki, çevresini  
mübarek kılmış idik!”

Kuds-ü Şerif'in çevresi mübarek kılınmış. Bu  
mübareklik neyi ifade eder, bunu Türkçe nasıl  
anlatabiliriz? Çevresini mübarek kıldığımız  
Kuds-ü Şerîf ne demek?

Bu mübareklik iki şeyi ifade ediyor. Araplar bu  
kelimeyi kullandıkları zaman iki şey anlarlar:

Bir; maddî bir bereket... Kuds-ü Şerif'in çevresi  
yeşilliktir, sulaktır, zeytin ağaçları, çeşitli güzel  
ağaçlar, turunçgiller, imrenilecek tabiat örtüsü  
vardır. Meyvesi, sebzesi, yenilecek içilecek, is-  
tifaede edilip şükredilecek, Cenâb-ı Hakk'a hamd  
ü senâlar edilecek... Nimetlerinin bol olduğu yer  
mânasına çeşitli kulların istifade edeceği nimet-  
ler olmasından dolayı bu bir maddî berekettir.

Bir de mânevî bereket vardır. O mekânda  
peygamberler cvelan eylemiş, peygamberler  
yaşamış. Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen  
peygamberlerin çoğunun oralarda hayatı  
devam etmiş, oralarda hatıraları var, oralarda  
dolaşmışlar. Peygamberlerin diyarı olması  
dolayısıyla mânevî bir bereket, nuraniyet, feyiz  
de olduğu için o da işin mânevî tarafı...

Maddeten ve mânen feyizli, bereketli, bolluk  
ve nimetli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya bir  
gecede, o mübarek kulunu, ona âyetlerinden  
bazılarını göstermek üzere sevk eden, götüren,



gece seyahati yaptırtan Cenâb-ı Hakk'ın, Yaradan'ın şanı ne yücedir. Her türlü noksandan münezzehtir.”

(*Innehû hüve's-semîu'l-basîr*) “O Cenâb-ı Hak her şeyi hakkıyla işiten, hiç eksiksiz, tamamen işiten ve her şeyi tamamen görendir!”

*Sübhâne* sözü, Arapça'da çok büyük olaylar seyredildiği, karşılaşıldığı zaman çok etkilenilen, önemli olaylar karşısında söylenen bir söz. Hayret ifade eder. Çok mühim bir olay olur, insan hayret ederse veyahut hayranlık ifade eder, çok güzel bir şeyle karşılaşırsa o zaman söylenilen bir söz. İsrâ ve Mi'rac olayında bu iki mâna da var. Hem hayret edilecek, akıllara durgunluk verecek olağanüstülük var hem de hayran olunacak güzellikler var.

Kendiniz âciz nâciz kullar olarak tahayyül edin: Bir gece rüyanızda Rasûlüllah SAS Efendimiz'i görüverseniz; O sabah ne kadar hoş, ne kadar mutlu, bahtiyar olarak kalkarsınız:

“—El-hamdü lillâh, Cenâb-ı Hak bana Peygamber Efendimiz'in cemalini görmeyi nasip etti.” diye.

Ya da evliyâullahtan birisini görseniz; “O mübarek, aksakallı, filanca zât rüyama geldi!” diye ne kadar sevinirsiniz. Hele bir de rüyada iltifat olsa, meselâ rüyanızda o büyük zât size:

“—Aferin sen gece namazına kalktın diye ben seni sevdim evlat...” filan demiş olsa, artık uçarsınız.

O hayatınızın en mühim olaylarından birisi olur. Ya da rüyada

size “Haydi Şu senin, Şu makama erdin, Şöyle oldu...” diye bir Şey bahŐedilse ne kadar sevinirsiniz!

Peygamber SAS Efendimiz’in İsrâ ve Mi’rac hadisesi başka peygamberlere nasib olmamış, çok müstesna, tek, eŐsiz emsalsiz bir olay olduğundan hayranlık duyulacak bir hadise.

Peygamber SAS Efendimiz’in gördüğü her Şey son derece güzeldi. Mesela Mi’rac’ı anlatıyor:

“—Göklere doğru uzanıyor, mücevheratla süslü, pırıl pırıl, nuranî bir Şey! Diller onu tavsif edemez, o kadar güzel bir Şey!” diyor.

Düz bir yükselme aleti, çeliklerin, birbirlerine potrallerin civatalanmasından yapılmış, inşaatta yukarıya yükü taşıyan bir aleti düşünün, gayet soğuk bir Şey! Ama Mi’rac o kadar hoş, o kadar güzel bir Şey ki, vefat eden mü’minler de gözlerini vefat edecekleri zaman ona diker ve memnun olurlarmıŐ. Meleklerin inip çıktıkları nuranî, son derece güzel bir Şey!

Demek ki İsrâ ve Mi’rac’da hem hayret edilecek olaylar var, hem hayran olunacak olaylar var. Nereden bakarsanız, her yönden maddeten ve mânen fevkalade önemli bir olay!

Peygamberlik nedir? Allah’ın seçkin kulluğu, Allah’ın vazifelendirdiği insan!

Peygamberliği bilen, mucizeyi bilen insanlar hiç tereddüt etmez, anlar. Elbette Allah’ın mübarek peygamberidir, seçtiği kuldur. Elbette olağanüstü Őeyleri Cenâb-ı Hak ona nasip edecek. Başka insanların görmediği Őeyleri gösterecek,

başka insanların ermediği devletlere, saadetselere, nimetlere erdirecek. Elbette böyle şeyler olur diye insan sıddîkiyetle tasdik eder.

Elbet olur, gayet tabii. Hatta olmazsa insan şaşar! “Allah’ın bir peygamberi olur da, hiç öyle bir mazhariyeti olmamış olur mu? Mutlaka olur.” diye insan bekler. O bakımdan mü’min için tereddüt edilecek hiçbir yanı yok!

Ama tabii o zamanın insanları, çağ ibtidaî çağ olduğu için, âlet edevat bakımından imkânların az olduğu bir çağ olduğundan, Peygamber Efendimiz’e:

“—Devemizi çatlatırcasına sürdüğümüz zaman bir ayda

gidebildiğimiz Kudüs’e sen bir gecede mi vardın, bir gecede mi döndün? Olmaz böyle şey!” gibilerden inkâr yoluyla sormuşlar.

Ama şimdi biz onlara gülüyoruz. Diyoruz ki:

“—Biz de yapıyoruz. Biz de şimdi uçağa biniyoruz, kısa zamanda uzun mesafeleri aşıyoruz. Hatta okyanusları, kıtaları geçiyoruz. Oturduğumuz yerden yemek yiyerek, uyuyarak uyanaarak nerelere seyahat ediyoruz!”

Yeri göğü yaratan kudret-i külliye sahibi, her şeye kâdir olan Allah-u Teâlâ Hazretleri elbette bizim bildiğimiz, bilmediğimiz her türlü âlet edevat, vasıta ve imkâna sahip... Melekleri var, kudretinin türlü türlü tezahürleri var. Elbette götürebilir, bunda ne var! Bir gecede Mekke’den Kudüs’e gitmiş. Gayet tabii, evet gitmiştir! Zaten Kur’ân-ı Kerim’de de, (*Sübhâne’llezî*

*esrâ*) buyuruluyor.

Bir de Mi'rac dediğimiz o göğe çıkma yolundan, aletinden, asansör gibi şeyden göklere doğru gidince, orada gördüğü hadiseler var...

Önümde kitaplar var. Hepsi kalın kalın ciltler, teferruatlı teferruatlı, sahih rivayetleri hadis-i şerifleri almışlar ve hepsinin kaynakları sağlam, güzel güzel anlatmışlar. Çok olağanüstü bir gece seyahati, görülen şeyler anlata anlata bitirilemeyecek şeyler...

Bu ne zaman olmuş? Peygamber SAS Efendimiz'in hicretinden önce, Mekke'deyken müşriklerin iyice azdıkları ve Peygamber Efendimiz'i üzdükleri zaman olmuş.

Taif'e gitmiş, Taif'te kimse iman etmemiş; hat-ta çok terbiyesizlikler etmişler, Efendimiz mah-zun dönmüş. Mekke'nin müşrikleri her gün git-tikçe daha da şiddetlerini arttırarak muhalefet ediyorlar. Çok üzüldüğü bir zamanda, Cenâb-ı Rabbü'l- İzzet, âlemlerin Rabbi Mevlâmız sevin-sin, ruhu şâd olsun şenlensin; vahyedilen şeyle-ri gözüyle ayânen görsün diye Cenâb-ı Hak bu nimeti nasip etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz, Ve'd-duhâ Sûresi'nden de biliyoruz, bir ara vahiy gelmeyince *Fetretü'l-vahy*; vahyin biraz tehire uğraması olayında kendi kendine:

“—Acaba bir hata mı işledim de Rabbü'l-âlemîn vahyi mi kesti?” diye tereddüt etti ama, Ve'd-duhâ Sûresi indi:

وَالضُّحَىٰ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا  
قَلَىٰ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ  
رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ

(الضحى: ١-٥)

(*Ve'd-duhâ. Ve'l-leyli izâ secâ. Mâ veddeâke rabbüke ve mâ kalâ. Ve li'l-âhireti hayrun leke mine'l-ûlâ. Ve lesevfe yu'tîke rabbüke feterdâ.*)

[Andolsun kuşluk vaktine... Ve sükûna erdiğinde geceye ki, Rabbin seni bırakmadı ve sana darılmadı. Gerçekten senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır. Pek yakında Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksınız!] (Duhâ, 93/1-5)

Cenâb-ı Hak, duhâyâ and ederek, geceye and ederek: “Rabbin seni terk etmedi, senden ayrılmadı. O müşriklerin dedikodu edip de, iftira edip de yalan yanlış söyledikleri gibi sana darılmış, küsmüş veya kızmış da değil... Aksine seni çok seviyor ve sana şu nimetleri verecek...” diye Ve'd-Duhâ sûresi inince, sahâbe-i kirâm da sûrenin kendilerine tebliğini, okunuşunu dinledikleri zaman:

“—Allâhu ekber!” dediler.

Coşmaktan, çok memnun olmaktan dolayı söylenen bir söz. “Allah en büyüktür!” mânasına, ‘*Allahu ekber*’ dediler.

Biz de Kur’ân-ı Kerîm’i hatmederken Ve’d-

duhâ'ya geldikten sonra:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ

(Allàhu ekber, allàhu ekber... Lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber... Allàhu ekber, ve li'llâhi'l-hamd.) diyoruz. Ondan sonraki sûrelerin hepsinin arkasında bu ibareyi, “Allàhu ekber” sözünü tekrar edip hatmi öyle tamamlıyoruz.

Rabbü'l-âlemîn, Peygamber SAS Efendimiz'e, üzöldükçe sevindirici lütuflarını bahşediyor. Müşrikler sıkıştırdıkça Allah-u Teâlâ Hazretleri de:

“—Ey kulum! Ben seni seviyorum, senin hâlinden hoşnudum, memnunum. Sen onların terbiyesizliklerine müşriklerine, kâfirliklerine üzölme, mahzun olma! Bak sana nice nice nimetler vereceğim! Vaad ettiğim nimetleri gözlerinle gör, şunlar, şunlar...” diye gösteriyor.

Çok büyük bir hadise, çok büyük bir olay! Mekke-i Mükerra'den Kudüs-ü Şerîf'e kadar gitmesi yeryüzünde bir olay, Kudüs'ten de göklere çıkması semâ ile ilgili bir olay! Bu olayın hem Kur'an-ı Kerim'de hem hadis-i şeriflerde hem de sahâbe-i kirâmın son derece kıymetlileri tarafından sahih rivayetlerle rivayet edilmesi, çok aşikâr olarak bu olayın kesin olduğunu isbat ediyor.

Ayrıca neler isbat ediyor? Bazı olaylar da oldu,

böyle bir olayın olduğunu Mekke'nin kâfirleri, müşrikleri de isbat ediyor.

Nasıl isbat ediyorlar? Peygamber SAS Efendimiz İsrâ ve Mi'rac hadisesini ümmetine; müşriklere, kâfirlere söylemeseydi o zaman bir itiraz yükselecek miydi, bir gulgule çıkacak mıydı? “Şuna bak neler söylüyor!” diye bir toplu alaya alma, itiraz etme olacak mıydı? Olmayacaktı!

Olduğuna göre demek ki Peygamber SAS'ın bunları söylediği ve başından bu olayın geçtiği müşriklerin davranışlarından da anlaşılıyor. Bir fantezi, bir hikâye, bir efsane değil; o canlı toplum içinde, mü'minlerle müşriklerin şiddetle mücadelelerinin sürdüğü bir zaman içinde vuku bulmuş kesin bir olay!

### **c. Mi'rac Gecesi Patriğin Müşahedeleri**

Peygamber SAS Efendimiz'in Mi'racıyla ilgili bir yeni rivayeti anlatmak istiyorum:

Peygamber Efendimiz SAS İslâm'ı tebliğ ettikten sonra; Cezîretü'l-Arab'da, Arap Yarımadası'nda artık müşriklik kalmadıktan, artık puta tapmak tamamen kazınıp yok edildikten sonra, çeşitli devletlere elçiler göndererek kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğunu, Allah'ın kendisine Kur'ân-ı Kerîm'i indirdiğini ve onların da imana gelmeleri gerektiğini beyan eden mektuplar yazdırdı, elçiler gönderdi. Bu mektuplar, Muhammed Hamidullah

Bey'in *el-Vesâikü's-Siyâsiye* isimli kitabında tarihi kaynaklardan toplanmıştır. Türkçe tercümeleri de vardır.

Peygamber SAS Mısır hükümdarına elçi ve hediye gönderdi. Hatta zevcesi Mâriye Hatun'u Peygamber Efendimiz'e Mısır hükümdarı hediye olarak gönderdi. Elle tutulur tarihî bir olay! Hz. Hatice'den sonra o zevcesinden çocukları oldu ama yaşamadı, vefat etti.

Mısır'a gönderdi, sonra Bahreyn'e gönderdi. Sonra daha başka yerlere, Yemen'e gönderdi ve bu arada Bizans'a gönderdi. Bizans'ın başında o zaman *Heraklius* isminde bir hükümdar vardı. Sondaki (*ius*) sözü, Yunan dilinde müzekker takısıdır. Araplar onu söylemeden *Herakl* diyorlar. Peygamber Efendimiz Herakl'e mektup gönderdi. Dihye el-Kelbî isimli sevdiği sahabesini ona elçi gönderdi, İslâm'a davet etti. Heraklius o sırada Şam'da bulunuyordu.

Heraklius elçiye dikkatli sorular sordu ve oradan anladı ki, Peygamber SAS Efendimiz Hz. İsa'nın bahsettiği âhir zaman Peygamberi! İnandı, içinden kânî oldu. Fakat çevresindeki komutanları, saray erkânı, vezirleri vs. itiraz ettiler. Bu olaylarla ilgili rivayetlerde Mi'rac'la ilgili bir bölüm de geçiyor. Ben size bu sefer bir yenilik olsun sohbetimde diye onu okumak istiyorum.

Heraklius, "Peygamber SAS Efendimiz Hicaz'da faaliyete başlamış. İnsanları yeni dine davet ediyor..." diye haberini aldıktan sonra:

"—Hicazdan gelmiş kimseleri, tüccarları bana bulun, getirin; onları sorgulayayım!" dedi.

Askerleri de gittiler, Şam'da (Dimaşk'ta) Hicaz'dan gelmiş Peygamber Efendimiz ile ilgili



konuşma yapabilecek kimleri buldularsa, onları topladılar. Tesadüfen bunların arasında Ebû Süfyan Sahr ibn-i Harb, yani Hz. Muaviye'nin babası Ebû Süfyan da vardı. Tabii o zaman mü'min değildi. Kureyş'in başkanı durumundaydı. Azılı rakibiydi, İslâm'ın karşısındaki bir insandı. Heraklius onu çağırdı ve bazı sorular sordu. Ebû Süfyan, sonradan sahabi oldu, RA diyor ki:

“—Sorular sorulduğu zaman, ben onu gözden düşürmek için bir şeyler söylemeyi düşündüm ama, hükümdar yalan söylediğimi anlarsa, hiçbir şeyime inanmaz ve beni cezalandırır diye yalan söylemekten korktum. Sorduklarına başkalarının da “Evet, böyle.” diyebileceği genel doğru cevaplar verdim. Özel, aykırı, saptırıcı şeyler söyleyemedim.” diye kendisi anlatıyor. Şöyle diyor:

“—Ey hükümdar! Soru sorduğun bu adam hakkında ben sana en son bir haber vereceğim, bir şey söyleyeceğim, sen de oradan onun yalan söyleyen bir kimse olduğunu artık kabul edeceksin! Söyleyeyim mi?” diyor. Heraklius da:

“—Bu söyleyeceğin nedir?” demiş. Ebû Süfyan diyor ki:

“—O sanıyor ki bize de böyle söylüyor ki, güya bir gecede bizim topraklarımızdan, Harem-i Şerif'ten, yani Mekke'den çıkmış, sizin bu Mescid-i İlyâ'ya, Kudüs Mescidi'ne, el-Mescidü'l-Aksa'ya gelmiş. Ve aynı gecede, sabah olmadan evvel yine geriye döndüğünü söylüyor! İşte buradan yalan söylediğini anlayın!” diyor.

“—Bu adam böyle olmadık şeyler söyleyen bir kimse. Artık işte hak Peygamber olmadığını buradan anlayın!” demek istiyor.

Fakat iş onun umduğu gibi gelişmemiş. İlya'nın, Kudüs'ün patriği; Hristiyanların ruhanî reisi, din büyüğü Herakliyüs'ün yanbaşımda imiş. Kudüs Patriği, 'Ben o geceyi biliyorum!' demiş.

Bizans İmparatoru Heraklius, patriğe bakmış:

“—Nereden biliyorsun?” demiş.

O da olayı anlatmış:

“—Ben Mescid-i Aksa'nın kapılarını kapatmadan geceleri hiç uyumazdım. Gece olunca bütün mescidin kapılarını bir bir kapatmak benim âdetimdir. O gece olunca, bütün kapıları kapattım, bir kapı hariç...

Kapıyı kapatamamış, uğraşmış ama mümkün olmamış.

“—Benim kapatma isteğime rağmen kapı kapanmadı. Hizmetçilerimi çağırdım; 'Yahu şu kapı kapanmıyor, gelin şunu kapatalım!' dedim. Sanki bir dağ yerinden kıpırdatamaz gibi kapıyı kıpırdatamadık.

Onun üzerine, marangozları çağırdım. Onlar baktılar ve dediler ki: 'Bu kapı yerinden, menteşelerinden düşmüş, kıpırdamıyor. Yuvasından düştüğü için bunu geceleyin yapamayız. Ancak sabah olduğu zaman bakabiliriz.' dediler.”

Böylece kapı o halde kalmış. Sabah olunca o kapıya gitmiş. O kapı iki kanatlı, ikisi de kapanmıyor. Bir de bakmış ki kapının yanındaki taş delinmiş ve oraya bazı bineklerin bağlanma

izleri var. Ve ashabına, yanındaki, etrafındaki insanlara:

“—Bu olağanüstü bir şey, kapı kapanmadı, burada da bazı bineklerin bağlanma izleri alâmetleri var. Buraya ancak bu gece bir peygamber gelmiştir ve burada namaz kılmışlardır!” demiş.

Bizans İmparatoru Heraklius’un huzurunda Ebû Süfyan; Peygamber Efendimiz’e inanmasınlar, olmadık bir olay diye Miracı söylüyor. Patrik de Mirac’ın içinde olmuş birtakım olayları algılamış. Mirac’ın bir kısmı Kudüs’te olduğundan, o da böyle beyan ediyor.

Tabii tarih kitaplarının yazdığı daha başka maddî hususlar var: Meselâ; Peygamber Efendimiz İsrâ ve Mi’rac’ı söyleyince, Mekkeli müşrikler:

“—Böyle bir şeyin olduğu ne mâlum, ispat edecek delilin var mı?” diye sordular.

Peygamber Efendimiz de dedi ki:

“—Sizin kabilenizden bir kervan vardı, içindekiler bir şey aramaya gitmişlerdi. Ben de indim, orada su kabı üstü örtülüydü, örtüyü açtım, suyu içtim. Şimdi Mekke’ye doğru o kervan geliyor. En önde boz bir deve var, üstünde bir beyaz, bir siyah çul var. Gidin o kervan böyle mi, o su kabı dolu mu boş mu sorun!” diye bir delil olarak müşriklere bunu söylüyor.

Müşrikler de hemen koşuyorlar. Bizim Ten’im Mescidi, umre mescidi dediğimiz yerde o taraftan gelecek kervanı bekliyorlar. Bir de bakıyorlar ki Peygamber Efendimiz’in tarif

ettiği şekilde en önde boz deve var. Hakikaten üstüne siyah ve beyaz çul atılmış.

Kervandakilere soruyorlar, onlar da anlatıyor:

“—Evet, biz bir ihtiyaç için dağılmıştık. Su kabımızın üstü örtülüydü. Bir de geldik baktık ki içinde su yok. Bu su nereye gitti diye Hayret de ettik!” diyorlar.

“—Başka delil var mı?” diye Peygamber Efendimiz’e sordukları zaman diyor ki:

“—Evet, bir başka kervanınız vardı, o kervanda bir deve kaybolmuştu, onu arıyorlardı. Ben de gökten ‘Deveniz burada!’

diye seslendim. Benim seslendiğim tarafa geldiler, deveyi buldular. Kervan gelince sorun!”

Onlar da o kervanı bekliyorlar, soruyorlar:

“—Evet, biz devemizi kaybetmiştik, çölde arıyorduk, bulamıyorduk. Bir ses bize, ‘Deve burada!’ dedi, o tarafa doğru gittik, deveyi bulduk!” diyorlar.

Hatta bazıları, sesin Peygamber Efendimiz’in sesi olduğunu da tanıdıklarına dair rivayette bulunmuşlar. Rivayetlerde bunlar da zikrediliyor. Demek ki müşrikler inanmamaya, inkâra çalışıyorlar. İnkâr için her çırpınmalarında bir delil ortaya çıkıyor.

El-hamdü lillâh, Cenâb-ı Hakk’a hamd ü senâlar ederiz ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri bize bu Peygamber-i Zîşan’a ümmet olmayı nasip eyledi.

*Ermedi evvel gelen bu devlete, Kimse nâil olmadı bu rif'ate...*

dediği gibi... Süleyman Çelebi rahmetlinin; daha evvel gelen peygamberlere nasip olmayan bir büyük lütuf, lütf-u ilâhî ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kendi huzuruna alıp Habîb-i Edîbi'yle Mi'rac'da konuşması. Onun ümmeti olmak şerefi çok büyük bir şeref. Allah'a hamd ü senâlar ediyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize Peygamber Efendimiz'e güzel ümmet olmayı, sünnetine uyup güzel ümmetlik yapmayı nasib eylesin... Elimizden Peygamber Efendimiz'in hadis kitapları düşmesin... Her işimizi Peygamber SAS Efendimiz'in sünnetine uygun olarak yapalım! Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmak için Cenâb-ı Hak bize tevîkîni refîk eylesin...

#### **d. Mi'rac'dan Hediye: Beş Vakit Namaz**

Peygamber SAS Mi'rac'tan döndükten sonra, bize bu olaydan bir Mi'rac yadigârı, hediyesi oldu. O da çok mühim bir olay: Namaz!

Beş vakit namazın bizlere vazife olmasının başlangıcı nedir? Bu Mi'rac olayıdır. Onun için namaz mü'minin miracıdır. Namazı da Mi'rac şuuruyla Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna çıkıyoruz, diyerek kılalım!

Mısır'da bizi bir yaşlı imamın arkasına götürmüşlerdi. İmam ile tanıştırdılar, mübarek bir zattır, dediler. Namaz kılacağız, imam olarak cemaate döndü:

“—Saflarınızı düzgün tutun, ileri geri durmayın, boşlukları doldurun, yönünüzü kıbleye dönün!” dedi. Ondan sonra da Arapça olarak; “Gönlünüzü de Cenâb-ı Hakk’a döndürün!” dedi.

Yön Kâbe’ye dönüyor da, insanın bir de Cenâb-ı Hakk’ın huzuruna geldiğini bilip o ciddiyeti takınması lazım! Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimize namazı o ciddiyetle kılmayı nasib eylesin...

Namaz çok önemli! Bir insan, “*El-hamdü lillâh müslümanım!*” deyince; “*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühü ve rasûlühü!*” deyince müslüman, tamam... Kimse Allah’ın kuluna verdiği imanı çekip almak istemez. Biz herkesin mü’min olmasını istiyoruz ama, müslümanım deyip de namaz kılmayanlar çok büyük hata ediyorlar. Namaz mü’minin Mi’racıdır, çok önemli bir ibadettir. Lütfen namazlarımıza başlayalım! Kılmayanlar varsa, beş vakit namazı kılmaya gayret etsinler!

Cenâb-ı Hak Mi’rac’da elli vakit emretmiş. Sonra Peygamber Efendimiz, Mûsâ AS’ın tavsiyeleri ile tekrar tekrar Cenâb-ı Hakk’a niyaz ederek beş vakte indirtmiş. Ama Cenâb-ı Hak buyurmuş ki: “—Benim huzurunda benim söylediğim söz değişmez. Ben 50 vakit emretmiştim, sen istediğin için beş vakte de indirdim ama, 50 vaktin sevabını vereceğim!” buyurmuş. Allah indinde, yapılan ibadetlerin, iyiliklerin mükâfatları en aşağı bire ondur:<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Hâkim, *Müs-*

# الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا

(خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

(*El-hasetü bi-aşri emsâlihâ*) “Yapılan iyiliğin mükâfatı en aşağı on mislidir.” Daha fazla olabilir, daha fazla olabilir. Hesaba sığmayacak kadar da çoğa doğru gidebilir bu... Binâen aleyh namaza çok dikkat edelim!

Peygamber Efendimiz gökleri geçerken pey-

---

*tedrek*, c.I, s.419, no:1046; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.290, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.353, no:5947; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.399, no:7973; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.325, no:665; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.345; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.156, no:3859; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.128, no:2700; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.172, no:3032; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.380, no:773; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.297, no:957; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.297, no:5153; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.265; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl* c.I, s.69, no:265; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.319, no:1359-1362.

gamberlerle karşılaştı. İbrâhim AS'ın Peygamber Efendimiz'e bir nasihatini selâmıyla beraber nakletmek istiyorum:

İbrâhim AS Peygamber Efendimiz'e yedinci semada karşılaştıkları zaman buyurmuş ki; mübarek, heybetli, haşmetli bir peygamber olarak:

“—Ümmetine benden selâm söyle, onlara emret, haber ver de cennetteki yerlerine fidan dikmeyi çoğaltsınlar. Çünkü cennetin toprağı güzeldir, tayyiptir, tatlı güzel suludur, arazisi de geniştir ama düzdür. Üstünde nebatât ve süsleyen ziynetler çiçekler sahipleri tarafından dikilecek. Oraya fidan dikmeyi çoğaltsınlar!” diye, İbrâhim AS Peygamber Efendimiz'e tavsiye buyurmuş.

O da sormuş ki:

“—Cennete fidanlar dikmek nasıl olur?”

“—Cennete dikilecek fidanlar:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

(Sübhàna'llàh, Ve'l-hamdü li'llâh, Ve lâ ilâhe illa'llàh, Va'llàhu ekber)'dir.” buyurmuş.

Bu sözlerin hepsinin anlamı çok büyük!

(Sübhàna'llah) “Cenâb-ı Hak her türlü noksandan münezzehtir, her türlü kemalin sahibidir, hâlıkıdır, her türlü güzelliğin mâlikidir.” demek.

(Ve'l-hamdü li'llâh) “Bütün övmeler, övülmeler ona gider, onundur, onadır, Allah'adır. Neyi



översek Allah'a gider ve her türlü övgü de ona layıktır." demek.

(*Ve lâ ilâhe illa'llah*) "Allah'tan başka ilâh yoktur!"

Bu en önemli inanç. Bütün insanların burada toplanması lazım. Yirminci Yüzyıl'da şarkta garpta, kuzeyde güneyde herkesin artık anlaması lazım ki ancak yeri göğü yaratan Allah'a ibadet edilir. O'ndan başka ilah yoktur! Ne Japon imparatoru Allah'ın oğludur, ne Hz. İsa Allah'ın oğludur; hepsi Allah'ın kuludur. Allah-u Teâlâ Hazretleri Vâhid ü Ferd ü Ehad ü Samed'dir, şerîki nâziri yoktur. Bunu böyle bilmesi lazım!

(*Va'llahu ekber*) "Ve en yüce olan, hiçbir varlıkla mukayese edilmeyecek kadar yücelik ve büyüklük sahibi olan ancak Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir!"

Bütün peygamberler kendi zamanlarında, şeklen tam bizimkine benzemese de, kendileri namaz kılmışlar ve ümmetlerine emretmişler. Bunu Kur'ân-ı Kerîm âyetlerinden biliyoruz ki, onlar namaz kılıyorlardı. Meselâ, İbrâhim AS, İsmâil AS ile Kâbe-i Müşerrefe'yi bina ettikleri zaman, orada el açıp dua ettiler. Başka zaman da duaları var:

İbrâhim AS hanımı ile oğlunu oraya bıraktığı zaman da dua etmişti:

"—Yâ Rabbi! Ben buraya zürriyetimi iskân ettim. Burada kalan zürriyetime sen imkânlar bahşet, nimetler ver, çeşit, çeşit meyvelerle onları rızıklandır ve namaz kılan insanlar olsunlar!"

diye dua etmişti.

Demek ki Peygamber SAS Efendimiz'den önce de İbrâhim, İsmâil AS; zürriyetlerinden namaza devamlı bir ümmet gelmesi için dua etmişler.

İshak, Yakup AS namaz kılmış. Şuayip AS çok namaz kılardı. Musa AS namazla emrolunmuştu. Namaz kılmaları konusunda kavmini, İsrailoğulları'nı öğütlemişti, söz almıştı. Lokman AS'ın oğluna nasihatlerini biliyoruz, namaz kılmayı emretmişti. Zekeriya AS namaza devamlıydı. İsa AS da namaz kılmıştı. Demek ki Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne kulluğun en güzel şekli...

Peygamber SAS Efendimiz Mi'rac'da melekleri gördükçe, onların kimisi kıyamda, kimisi rükûda, sücudda; o güzel Mi'rac manzaralarını da görerek namazı bugünkü dinimizin, şeriatimizin emrettiği tarzda kılmayı ümmetine emretti.

Mi'rac'dan önceki zamanda da müslümanlar namaz kılıyorlardı. Ama beş vakit namaz böylece bize Mi'rac gecesinin hatırası olmuş oldu. Her kıldığımız namazın bir Mi'rac olduğunu bilerek namazımızı kılalım!

*Amene'r-rasûlü* âyetleri, Bakara Sûresi'nin sonundaki iki ayeti kerîme de Mi'rac gecesinde inmiştir. Onu da çok dikkatli okuyarak oradaki mânalara gayret ve dikkat edelim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi Peygamber Efendimiz'e has ümmet eylesin... Kendisine güzel kulluk etmeyi nasip eylesin, tevfiğini refik eylesin... Namazını kılan, ibadetleri yapan, ibadetinde daimî olan ve dîn-i mübînine en güzel tarzda bağlanan ve hizmet eden, müslümanlara

faydalı olan kullar olarak yaşamayı nasib eylesin...

Hepimiz daha büyük gayret içine girmeliyiz. Küfür ve şirk, nefse tapmak, şeytana kapılmak çoğaldıkça, biz de insanları kurtarmak için; İslâm'ın yayılması ve uygulanması, gevşek müslümanların da ihlâslı, hâlis muhlis müslümanlar hâline gelmesi için elimizden gelen her türlü gayreti göstermeli, her türlü atılımı yapmalı, her türlü faaliyeti ortaya koymalıyız. Yayın, konuşma, tebliğ ve irşad çalışmalarını daha da güçlü bir şekilde yapmalıyız.

Cenâb-ı Hak rızasını kazanmaya vesile eylesin... Rızasına uygun çalışmalar yapmayı nasip eylesin... Nice nice kandillere cümlelerinizi erdirsin... Allah hepinizden razı olsun...

*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtüh!*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

24. 10. 2000 - Akra

[Bütün MÜBAREK GÜN VE GECELER  
sohbetlerine PDF olarak  
ulaşmak için tıklayınız.](#)



**SERVER**  
KÜRSÜ